

משך חכמה

פרשת תרומה, פסקא א-ז

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"ב, גליון מס' תעב טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

[ב]

(כה, ו) שָׁמֶן לְמִאֵר בְּשָׂמִים לְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְלִקְטֹרֶת הַסַּמִּים:

ביאור י"א סימני הקטורת בתורה

(כה, ו) בשמים לשמן המשחה ולקטורת הסמים. עיני רמב"ן וראב"ע. ובאמת גוף הדבר פלא, די"א סממנים נאמרו למשה מסיני (כריתות ו, א), ובקרא בתשא (ל, לד) לא נאמר לפום

שהיא מצוה שתלויה בזמן, אבל שאר נדבות אינם תלויות בזמן, כך כתב המאירי. ולפי זה מדוקדק היטב לשון הכתוב, ד"איש" בא למעט קטן, ו"כל" בא למעט אשה, ואם היה כתוב רק "איש" הייתי ממעט קטן ולא ממעט אשה, דאשה בכלל איש לכל דיני התורה (ב"ק טו) [עיני מלבי"ם אילת השחר כלל צ"ג. מעשה רוקח הלכות קרבן פסח פרק ה"ו] לפיכך כתיב "כל איש", למעט גם אשה, לכן דקדק המשך חכמה וכתב "נשים וקטנים אין שוקלים", שבא לישב שני המיעוטים "כל" "איש" קטנים ונשים, ובדרך א' פירש בדרך אחרת מיעוט "כל איש" כמבואר לעיל.

² כדי להבין עומק כונתו, יש להקדים כמה הקדמות: א. סימני הקטורת מפורש בתורה להלן (שמות פרק ל, לד), "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה קַח לָךְ סַמִּים נָטָף וְשִׁחֹלַת וְחֶלְבֹנָה סַמִּים וּלְבָנָה זָכָה בַד יִהְיֶה", ואיתא בכריתות (ו, ב) "א"ר יוחנן י"א סממניו נאמרו לו למשה בסיני. אמר רב הונא מאי קראה, קח לך סמנים תרי, נטף ושחלת וחלבנה הא חמשה, וסמנים אחרוני חמשה, הא עשרה, ולבונה זכה חד, הא חד סרי" ע"כ. וכך מפורש ברמב"ם (הלכות כלי המקדש פרק ב, א) "הקטרת נעשית בכל שנה ושנה, ועשייתו מצות עשה, שנאמר ואתה קח לך סמים וגו', ונתפרשו בתורה ארבעה מסממניה, והן: נטף, ושחלת, וחלבנה, ולבונה, ושאר סממניה הלכה למשה מסיני" עכ"ל.

ב. והנה מה שפירשו חז"ל בכריתות, הוא על דרך הדרש למצוא אסמכתא לקבלה מסיני, אבל אין מקרא יוצא מידי פשוטו. ופירש הרשב"ם, דפשוט הכתוב הוא: קח לך סמים, דהיינו נטף ושחלת וחלבנה, סמים, כלומר אלו הם הסמים שציויתי לקחת, ומלבד זה קח גם לבונה זכה. והטעם שלא כלל חלבונה עם שלושת הסמים, כיון שלבונה אינה סמים, אלא סוג אחר שציויתה תורה לערבב בקטורת. ולחיתב הקודש הנני מביא את לשון הרשב"ם (שמות ל, לד) וז"ל: "סמים ולבונה זכה לפי הפשט, בתחילה כלל

[א]

(כה, ב) דָּבָר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנֻ לְבוֹ תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי:

ביאור הכתוב "כל איש"

(כה, ב) ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי. פירושו¹, מאת כל איש, ולא מאת כל אשה, שמאשה שיש לה בעל אין מקבלין גבאי צדקה דבר מרובה, כדתניא סוף בבא קמא דף קיט, א. ובפרק קמא דשקלים דורש לזה על תרומת שקלים, ונשים וקטנים אין שוקלין.

¹ תוכן דבריו, דבא ליישב מהו לשון "כל" איש, והרי די לכתוב 'מאת איש אשר ידבנו לבו', ומהו "כל איש". ומיישב בב' דרכים: א. דאיתא בבבא קמא (קיט, א) "גבאי צדקה לוקחין מהן [פי' מהנשים] דבר מועט אבל לא דבר מרובה" ע"כ, והיינו בנשים שיש להם בעל, דחיישינן שנוטלים מבעליהם ללא רשות, אבל בדבר מועט מסתמא בעליהן מסכימים, אבל אשה שאין לה בעל נוטלים ממנה אפילו מרובה. ולפי זה מדוקדק היטב פירוש הכתוב, דכתיב "כל איש", לדקדק, דוקא מכל איש – קחו, אבל מכל אשה לא נוטלין, אלא ממוקצת הנשים שאין להם בעל נוטלים, ואם לא היה כתוב "כל", הוה משמע שאפילו מאשה שאין לה בעל נוטלים דאשה בכלל איש [עיני מלבי"ם אילת השחר כלל צ"ג. מעשה רוקח הלכות קרבן פסח פרק ה"ו], לפיכך כתיב מ"כל איש", ללמד שלא מכל אשה, אלא ממוקצת הנשים שאין להם בעל. [וראיתי מקשים, הא לפני תקנת חז"ל מעשה ידיה שלה היה, ומדוע אין נוטלים מהנשים. ויש לומר דהרי גם לאחר תקנת חז"ל יכולה לומר איני ניזונת ואיני עושה, אלא הכל תלוי אם מעשה ידיה של בעלה או לא, ויש לומר שגם לפני תקנת חז"ל היה הסכמה כזו ברוב הנשים, אלא שחז"ל עשו תקנה ממש, אם כן גם לפני התקנה מלמד הכתוב ולא כל אשה שיש לה בעל, והיינו שהסכימו שמעשה ידיה של. ואע"פ שהכתוב מדבר בתרומת המשכן ולא בסתם גבאי צדקה, מכל מקום גם לתרומת המשכן היה אסור ליטול תרומה מרובה מאשה שיש לה בעל.

ב. דאיתא בירושלמי (שקלים א, א) "דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה וגו' זו תרומת אדנים, מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי זו תרומת שקלים, וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זו תרומת המשכן" ע"כ. הנה מבואר דמאת כל איש עולה על תרומת השקלים, והיינו מחצית השקל שהיו נותנים בכל שנה כל ישראל לקנות קרבנות חדשים לשנה הבאה, ותנן במסכת שקלים (א, ד) דנשים וקטנים אין שוקלים שקלים [ודוקא שקלים

משך חכמה

פרשת תרומה, פסקא א-ז

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"ב, גליון מס' תעב טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

הם, והיה לכתוב שיקחו בשמים וסמים לקטורת, והלשון משמע שלקחת הסמים היא ממקום אחר, ומאת בני ישראל יקח בשמים לקטורת הסמים, והוא תימה. ב. איכא מ"ד ביומא (ג, ב) דהא דכתיב (בפ' תשא) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה קַח לָךְ סָמִים נְטָף וְשִׁחְלֹת וְחִלְבֵּנָה סָמִים וְלִבְנָה זָכָה בַד בְּבַד יִהְיֶה, היינו משלך ולא מבני ישראל, והכא בפ' תרומה כתיב שיקחו מאת בני ישראל בשמים לקטורת, והוא סתירה מיניה וביה, ואיך לא הקשו בש"ס יומא מהאי פרשה על מ"ד דתקח לך היינו משלך. ג. מהו לשון בשמים ומהו סמים, שנתקשו בזה האבן עזרא והרמב"ם בפרשה דידן. ד. מדוע לא נתפרש בתורה האחד עשר סממנים של הקטורת אלא רק ארבעה. ושיטת הרמב"ם ששאר הסממנים הם מדבריהם, היא פלא גדול וחידוש לומר שי"א סימני הקטורת מדרבנן, שהרי אמרו (כריתות ו, ב) שי"א סממנין נאמרו לו למשה בסיני. ה. פשט הכתוב בפ' תשא שכתוב רק ארבעה סממנים והוא פירוש הרשב"ם והאבן עזרא הנ"ל הוא סותר לקבלה שקבלנו שיש שי"א סממנים. ומבאר המשך חכמה, שבאמת כל הי"א סממנים קבל משה מסיני, אלא שהם נחלקו לשני סוגים: א. שבעה סממנים נצטוו משה לקחת מאת בני ישראל. ב. ארבעה סממנים יקח משל עצמו, ובסך הכל הם אחד עשר סממנים. ובפרשת תשא מפרש הכתוב מה הם הסממנים של משה, ובפרשת תרומה מפרש שיקח שאר הבשמים מבני ישראל לתת לתוך קטרת הסמים של משה. ולפי זה הכתוב בפרשת תשא (שמות פרק ל פסוק לד) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה קַח לָךְ סָמִים נְטָף וְשִׁחְלֹת וְחִלְבֵּנָה סָמִים וְלִבְנָה זָכָה בַד בְּבַד יִהְיֶה: יתפרש כפשטו כפירוש הרשב"ם והאבן עזרא הנ"ל, שלא איירי רק מהסממנים שחייב משה להביא. וזה פירוש הכתוב, קח לך ארבעה סממנים הללו בלבד, ובפרשת תרומה מבאר הכתוב שיקחו מאת בני ישראל בשמים לתת לתוך קטרת הסמים של משה, ומיושב שאלה א' ב'.

והסממנים של בני ישראל נקראו בשמים [ואולי מפני שלא נפרשו נקראו בסתם בשמים, אבל הסממנים שנתפרשו נקראו סמים להיותם ידועים] ומיושב שאלה ג'. ולכן לא התפרש רק ארבעה סממנים, כי רק מה שמה נצטוו לקחת משלו פירשה תורה, ולא הסממנים שיקחו מבני ישראל, [שהסממנים של משה הם מפורשים כתורה שבכתב, ושל בני ישראל כתורה שבעל פה, ורצון ה' היה להפריד ביניהם, לטעם הכמוס עמו] ומיושב שאלה ד'.

ולפי זה למאן דאמר קח לך משלך, הפשט, דהיינו מה שמפורש בכתוב רק ארבעה סממנים בפרשת תשא, ופשט הכתוב כפירוש הרשב"ם והאבן עזרא שרק ארבעה הם, אינו סתירה לקבלה שיש שי"א סממנים, אלא הולכים יחדיו,

קח לך סמים, ופירש מה הם סמים, נטף ושחלת וחלבנה, הרי אלו סמים שצויתי שתקח לך. ועוד קח לבונה זכה. ולפי הפשט, לבונה זכה אינה סמים, וסמים אחרון הם סמים ראשון שבפסוק, וכן דרך מקראות, כולל ומפרש, וחוזר ואומר הרי לך כלל שאמרת לך. וכן בנח ויאמר אלהים [אל נח] זאת אות הברית אשר הקימותי וגו' עכ"ל. וכן פירש האבן עזרא (פי' הקצור, שם) וז"ל: "סמים שם כלל, ואחר כן פרט: נטף ושחלת וחלבנה. סמים פעם אחרת. כאלו אמר: אלה הסמים ולבונה זכה עמהם" עכ"ל. הנה זה פשט הכתוב, והוא סותר לקבלה של חז"ל שהיו י"א סממנים.

ג. הרמב"ם בפרשת תשא (שם) הביא פירוש האבן עזרא, ותמה, כיון שיש אחד עשר סממנים, מדוע לא הזכיר הכתוב בפירוש כל האחד עשר סממנים. ומחדש הרמב"ם דהתורה הקפידה על ארבעת המינים הללו בלבד, ושאר הסממנים אינם מן התורה, אלא שצויתה תורה להוסיף סממנים כפי שנראה לחכמים, והם החליטו להוסיף סממנים האחרים. וז"ל הרמב"ם (שמות פרק ל פסוק לד) "וכתב רש"י סמים, שנים, נטף ושחלת וחלבנה הרי חמשה, סמים לרבות עוד כמו אלו, הרי עשרה, ולבונה הרי אחת עשרה. ויש לתמוה ולמה לא יזכיר הכתוב. ואולי יאמר הכתוב קח לך סמים נטף ושחלת וחלבנה, סמים רבים, ולבונה זכה, ולא יקפיד רק באלה הארבע, כי בהם ענן עשן הקטורת עולה, רק צוה שיתן עמהם סמים רבים אשר להן ריח טוב, כדי שיהיה בתמורת עשנו מבושם. ולכן לא פירש המשקל וכמה יקטיר ממנה, כי לא הקפיד רק שיהיו אלה הארבעה בשוה, ושיוסיף עמהם עוד סמים טובים להקטיר" עכ"ל.

ד. עוד יש להקדים דהפסוק כאן "שָׁמֶן לְמִאֵר בְּשָׂמִים לְשֵׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְלִקְטֹרֶת הַסָּמִים" צריך ביאור, מה כונת הכתוב "בשמים" – לקטרת הסמים" מה הם סמים ומה הם בשמים. ופירש האבן עזרא [על פי ביאור הרמב"ם] שבקטורת יש שני סוגים: סמים שהם תרופות, כמו הלבונה והחלבנה. ובשמים שהם נאכלים, ויש להם ריח טוב. ולדבריו כך פירוש הכתוב: תקח תרומה בשמים הנאכלים, ותתן בקטרת של הסמים שהם התרופות. אבל הרמב"ם כתב שאין הבדל בין הסממנים, וכולם סמים, ומלת בשם פירושה בו סם, והטעם ששינה הכתוב וקרא לחלקן בשמים ולחלקם סמים, כיון שהמובחרים שבבעלי הריח נקראים בשמים.

ולאחר הקדמות אלו, נבוא לבאר עומק כונת המשך חכמה. דבא ליישב: א. בפרשת תרומה כתיב דתקח מאת בני ישראל בשמים לקטורת הסמים, וצריך ביאור, הרי גם הסמים לוקחים מבני ישראל, ומהו הלשון שתקח בשמים מאת בני ישראל לקטורת הסמים, והרי גם שאר סימני הקטורת מבני ישראל

משך חכמה

פרשת תרומה, פסקא א-ז

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בית החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"ב, גליון מס' תעב טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

דהבשמים שהיו משל ישראל, גם לשמן המשחה לא נזכרו בכתוב, רק נאמר למה בסיני ולא נמסר לחכמים מה הוא, משום דלא היו עושין רק של משה, וכולו קיים לעתיד לבא (כריתות ה, ב). וזה מחוור מאוד בפשט הכתוב, והקבלה והפשט תואמים יחדיו להך מאן דאמר דקח לך משלך, ודו"ק.

[ג]

(כה, ח-ט) וַיֵּשׁוּ לִי מִקִּדְשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכְכֶם: כָּל אֲשֶׁר אָנִי מְרַאֶה אוֹתָךְ אֶת תְּבִנֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת תְּבִנֹת קְלִיפָלְיוֹ וְכֵן תַּעֲשׂוּ:

ביאור הלשון "וכן תעשו"

(כה, ט) וכן תעשו. בגמרא⁴ (שבועות יד, א) אין מוסיפין על העיר

ה, ב) לפיכך לא מסר משה רבינו ע"ה בקבלה ומסירת התורה אלו בשמים לקח מבני ישראל, שאף על פי שידעו דור המדבר מה לקח, לא מסרו לדור הבא בקבלה של תורה, כיון ששמן המשחה נשאר לעולם, ולא השתמשו רק במה שעשה משה רבינו ע"ה, וגם לעתיד לבוא הוא קיים, לפיכך לא פירשו חז"ל מה הם הבשמים שלקח מאת בני ישראל לשמן המשחה, אלא הבשמים שלקח לקטורת, והם שבעה סממנים: מור, וקציעה, ושבולת נרד, וכרכום, קושט, קנמון, קילופה.

⁴ [ג] תוכן דבריו: הנה המילים "וכן תעשו" צריכים ביאור, שהרי כבר כתוב ועשו לי כו' ככל אשר אני כו', ומהו וכן תעשו, שנראה לכאורה ככפל לשון. ודרשו חז"ל (שבועות טו, א) דהתורה באה ללמד, שכמו שקדשו בימי משה את העזרה, כך תעשו לדורות כשתרצו לקדש את העזרה. ופרש"י (שם) וז"ל "וכן תעשו - קרא יתירא, למידרש לדורות, ובימי משה דהוא מלך ונביא ואחיו כהן גדול ואורים ותומים ושבעים זקנים" עכ"ל. ולכן תנן (שבועות יד, א) "שאינן מוסיפין על העיר ועל העזרות, אלא במלך ונביא ואורים ותומים וסנהדרין של שבעים ואחד, ובשתי תודות ובשיר ובית דין מהלכין ושתי תודות אחריהן וכל ישראל אחריהם" ע"כ. והוקשה למשך חכמה, שלא מצאנו שקידש משה את העזרה באורים ותומים ונביא להלן באריכות], לפיכך מפרש שלא כפירוש רש"י, אלא שבאמת משה רבינו ע"ה קידש ללא אורים ותומים, כיון שנבואתו היתה מוחלטת כאורים ותומים, אבל לדורות צריך אורים ותומים, כיון שאין נבואת נביא מוחלטת כמשה, שהרי יכולה גזרה להבטל, לכן רק אורים ותומים בדרגת משה, זה תוכן

פשטיה דקרא כפי מה שפירשו הקדמונים הראב"ע (ל, לד ד"ה קח בפ' הקצר) ורשב"ם (ל, לד. ד"ה סמים) רק שלושה סממנים, וחלבנה, עד כי הרמב"ן (כה, ו ד"ה בשמים) אמר שהסממנים שלא נתפרשו, אין פירושו מי המה, רק מדבריהם. ולדעתי, נראה על פי מה דאמר בריש יומא (ג, ב) דקח לך סמים (להלן ל, לד) פירושו משלך, והוא שיהיה משל משה.

לכן נראה לי דשלושה סממנים נטף ושחלת וחלבנה, ולבנה, הם היו משל משה, והשאר שלא נתפרשו רק בעל פה למשה מסיני היו משל ישראל, והמה היו נקראים בשמים. ולכן אמר וזאת התרומה אשר תקחו מאתם, היא מאת בני ישראל, בשמים לשמן המשחה ולקטרת הסמים שהיו משל משה. ולפי זה³ יתכן

כי בפ' תשא איירי מהסממנים שמשח יקח משלו, ובפרשת תרומה מוסיף הבשמים שיקח מבני ישראל, ומיושב היטב תמיהה. ומבואר כל דבריו ככפתור ופרח. ומה שמבאר בשמן המשחה מבואר להלן.

³ על פי דרכו לעיל בא ליישב גם ביאור הכתוב לגבי שמן המשחה, דגם בזה יש לדקדק: א. דבפרשת תשא כתיב (שמות פרק ל כג) וְאֶתָּה קַח לָךְ בְּשָׂמִים רֵאשׁ מֶרְדֵּךְ וְרֹרֶךְ וְחֵמֶשׁ מְאוֹת כו'. ולמ"ד דתקח לך היינו משלך, קשה, דבפרשת תרומה כתיב הכא דיקחו מבני ישראל בשמים לשמן המשחה. ב. מדוע לא מפורש בכתוב איזה בשמים יקח לשמן המשחה, ובפ' תשא מפרש הכתוב איזה בשמים יקח.

ועל פי דרכו לעיל מבאר נמי הכא באותו הדרך, דגם לשמן המשחה היו סממנים שנצטוו משה לקחת משל עצמו, ואלו הם המפורשים בפ' תשא, והכא בפ' תרומה אומר הכתוב שיקח מבני ישראל בשמים לשמן המשחה, והם לא הבשמים המפורשים בפ' תשא, אלא הם אחרים שנצטוו לקחת מאת בני ישראל. [ועיין בפרשת תשא, פסיקא ט, מבאר המשך חכמה דקנמון בושם, היה בא מחציתו משל משה ומחציתו משל ציבור לפי הירושלמי].

והטעם שלא מפורש בחז"ל מה הם הבשמים של שמן המשחה שלקח מישראל, ובסימני הקטרת מפורש בחז"ל (כריתות ו, ב) כל הי"א סממנים, כי אין דומה קטורת לשמן המשחה, שקטורת היו עושים בכל שנה, לפיכך מסר משה רבינו ע"ה לבני ישראל כל הי"א סממנים שקבל מסיני, שיעשו הקטורת. שבתחלה הביא משה מביא ארבעה סממנים וישראל שבעה סממנים, אבל לדורות יעשו י"א סממנים מבני ישראל. אבל בשמן המשחה, כיון שפעם אחת בלבד עשה משה שמן המשחה, והוא עומד לעולם (כריתות

משך חכמה

פרשת תרומה, פסקא א-ז

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"ב, גליון מס' תעב טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

מפני שקדושת המחיצות והמשכן בכלל לא היה עד יום שמיני שהקימו ולא פרקו, ואז כבר היה האורים ותומים על אהרן משבעת ימי המילואים, יעויין שם ראשון לאכילת קדשים, וברש"י שם, ודו"ק. אמנם⁷ מה דאמרו בגמרא (שבועות טז, א) ובירושלמי (סנהדרין א, ג) שמשתי לחמי תודה אחת נאכלת, ואחת נשרפת על פי נביא, תמוה, כיון דחושבים לקידוש מקדש מצוה לדורות, ולתוספות העיר, אם כן אין נביא רשאי לחדש דבר מעתה (שבת קד, א). ויעויין רמב"ם (בית הבחירה, ו, יב) שכתב

כהן גדול [כדאיתא בשבת (פז, ב) שביום השמיני למילואים נעשה אהרן כהן] עם אורים ותומים, ומנלן שלא קידשו את העזרה על ידי אורים ותומים. ומביא עוד ראייה ממה שאמרו בתוספות עבודה זרה (לד, א) וז"ל "זה"ר יעקב מאורליינ"ש פירש, דאפילו נתקדשו, מכל מקום, כל ז' ימי המילואים שהיה משה מעמיד המשכן ומפרקו, היה נחשב כמו במה, ואין בגדי כהונה בכמה"ל. ועוד אמרו בשבת (פז, ב) "תנא אותו יום [שמיני למילואים] נטל עשר עטרות כו' ראשון לאכילת קדשים כו' ראשון לאיסור הבמות". ופרש"י "לאכילת קדשים - במחיצה, ועד עכשיו היו נאכלים בכל מקום: לאיסור הבמות - מעכשיו נאסרו, שהוא ראוי לפתח אהל מועד, כדכתיב ואל פתח אהל מועד לא הביאו" עכ"ל. לפיכך אין ראייה ממה שהביאו התוס'. [אבל מכל מקום, מודה המשך חכמה לתוס' שלא נתקדש המשכן באורים ותומים, ויבואר להלן מנלן].

⁷ עכשיו בא המשך חכמה לבאר עוד פרט בקידוש העזרה והעיר לדורות. דתנן בשבועות (יד, ב) שכשהיו מוסיפים על העיר ועל העזרה, היו מהלכים עם שתי תודות, הפנימית נאכלת והחיצונה נשרפת, [וכך כשקידשו בבית שני את העזרה וירושלים]. ושואל הש"ס (שבועות טז, ב) מנין שהפנימית נאכלת והחיצונה נשרפת, ואומר הש"ס שהיה על פי נביא, ופרש"י "על פי נביא - חגי זכריה ומלאכי היו שם, ועל פיהם ברוח הקודש עשו, ואין טעם בדבר" ע"כ. והשתא יש לדקדק, כיון שמצוה היא לקדש כדכתיב "וכן תעשו" איך יכול נביא לחדש דבר לאחר נתינת התורה, והא אמרו (שבת קד, א) שאין נביא יכול לחדש כלום בתורה. והרמב"ם (בית הבחירה ו, יב) מיישב בדבריו תמיה זו וז"ל "ואוכלים שם לחם תודה, אחת משתי התודות, והשנייה נשרפת, ועל פי הנביא שורפין את זו ואוכלין את זו". הנה מדקדוק לשונו מוכת, שסובר הרמב"ם שעיקר המצוה היא שאחת תאכל ואחת תשרף, ולא משנה איזה, אלא שעל פי הנביא היו אוכלים זו ושרפין זו, ואין זה חידוש מצוה כלל, כי מהתורה העיקר שאחת תאכל ואחת תשרף בלבד.

ועל העזרות אלא במלך ונביא וכהן גדול⁵ ואורים ותומים כו'. ובתוספות⁶ (שם טו, א) ד"ה וכן תעשו לדורות, ועוד אף על גב דאהרן היה בבנין משכן, וכי נשאלו באורים ותומים לעשות משכן, הלא קודם שנתכהן אהרן נעשה המשכן עכ"ל. ודבריהם תמוהים, דהא הקידוש לא היה בעשיית המשכן רק במשיחתו. וגדולה מזו כתבו תוספות בעבודה זרה לד, א גבי משה במה שימש ז' ימי המילואים, דכל ימי המילואים לא היה רק קדושת במה, וכן אמרו בשבת דף פז, ב דלא נפסל ביוצא עד שמיני למילואים

דבריו בקיצור. ויש הרבה עוד לבאר בתוך הדברים, ונבארם בס"ד אחת לאחת.

⁵ אף על פי שבמשנה בגירסא שלנו לא קתני כהן גדול, מכל מקום מפירוש רש"י בגמרא (שבועות טו, א ד"ה וכן תעשו) שפירש "ואחיו כהן גדול", משמע שרש"י גרס במשנה כהן גדול. ודוחק לומר שכונת רש"י לומר, שכיון שיש כהן גדול, היה אורים ותומים, כמו שפירש בתוס' יו"ט (שבועות ב, ב ד"ה ואורים) את דברי הרב ברטנורא שהעתיק לשון רש"י הנ"ל, דפשוט לשון רש"י מוכח שמפרש הדברים השנויים במשנה.

⁶ כפי שביארנו בתוכן דבריו, המשך חכמה בא לבאר, שמשא לא קידש העזרה באורים ותומים כדלהלן, אלא שמקודם מקדים להביא שגם התוס' מוכיחים שמשא לא קידש באורים ותומים, כיון שכתוב בויקרא (פרק ח) "וַיִּשֶׂם עָלָיו אֶת־הַקָּדוֹשׁ וַיִּתֵּן אֶל־הַחֹשֶׁן אֶת־הָאֹרִיִּים וְאֶת־הַתָּמִים: (ט) וַיִּשֶׂם אֶת־הַמִּצְנֶפֶת עַל־רֹאשׁוֹ וַיִּשֶׂם עַל־הַמִּצְנֶפֶת אֶל־מִוֶּלַּד פָּנָיו אֶת צִיץ הַהֵבֶל גֵּזֶר הַקָּדוֹשׁ כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת־מֹשֶׁה: (י) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־שִׁמֹן הַמִּשְׁחָה וַיִּמְשַׁח אֶת־הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בּוֹ וַיִּקְדָּשׁ אֹתָם: (יא) וַיִּזַּן מִמֶּנּוּ עַל־הַמִּזְבֵּחַ שְׁבַע פְּעֻמִּים וַיִּמְשַׁח אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת־הַכֶּלֶךְ וְאֶת־כָּל־קַדְשָׁם: (יב) וַיִּצַק מִשְׁמֵן הַמִּשְׁחָה עַל רֹאשׁ אֶהָרֶן וַיִּמְשַׁח אֹתוֹ לְקִדְשׁוֹ:" הנה מפורש כתוב, שמשא קידש את המשכן לפני שמשא וקידש את אהרן, ואף על פי שנתן עליו את האורים והתומים לפני שמשא את המשכן, מכל מקום, המשיחה שקידשה את אהרן היתה לאחר שמשא וקידש את המשכן, כמפורש בכתוב. מזה הוכיחו התוס' שעל כורחך לא היה קידוש המשכן באורים ותומים. ועל זה תמה המשך חכמה, שאף על פי שמשא לקדש המשכן בשבעת ימי המילואים, מבואר בגמרא שקידוש המשכן לא היה בימי עשייתו, שהם שבעת המילואים שבנה ופירק את המשכן, אלא רק ביום השמיני, וביום השמיני כבר היה על אהרן קדושת

משך חכמה

פרשת תרומה, פסקא א-ז

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"ב, גליון מס' תעב טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

חטאות חטאת דאהרן וחטאת דישראל בשמיני למילואים (ויקרא ט). רק לדורות, שאין חטאת באה נדבה, ילפינן למנחה דבר הבא בנדבה, והאחד מהם היה נאכל, והאחד מהם נשרף, שעגל בן בקר דאהרן נשרף, ושם וברש"י, (ויקרא ט, יא ד"ה ואת הבשר ואת העור וגו') שלא מצאנו חטאת חיצונה נשרפת אלא זו בלבד, ושל העם היה נאכל (שם ט, טו). אם כן, לדורות נכנסו מנחות תחת החטאות, ותודות בעיר תחת החטאות, רק שאיזו מהן נאכלת, זה על פי נביא. ולזה כוון רמב"ם ודו"ק. ובפירושו הר"ח⁹ (שבועות

דילפינן דאחת מהם נאכלת ואחת מהם נשרפת, רק שהנביא חידש איזו נאכלת, יעויין שם.

[ד]

ונראה לדעת⁸, דכמו דאמרו בפרק קמא דיומא (ב, א) דכאשר עשה ביום הזה ציוה ה' לעשות אליכם (ויקרא ח, לה) לדורות ביום הכיפורים דומיא דמילואים, ואמרו (יומא ד, א) דנכנסו מים תחת דם. כן הכא, הגם דלדורות העיר מתקדשת בתודה, והעזרה בשירי מנחה דברים הנאכלים בהם, כן המשכן נתקדש אז בשני

ועל פי זה יש לבאר היטב ענין קידוש העזרה והעיר לדורות. דהנה, קידוש המשכן היה בחטאת, וכיון שאין חטאת באה נדבה רק בקידוש המשכן על פי הדיבור, לפיכך לדורות אין מקדשין בחטאת אלא בדבר הנאכל בהם, והיינו עזרה בשירי מנחה הבאות נדבה ואינן נאכלות חוץ לעזרה, והעיר בתודה הבאה נדבה ואינה נאכלת חוץ לעיר, וכשם שמצאנו בהפרשת כהן גדול ביום הכיפורים שנכנסו מים תחת דם, גם לקידוש העזרה והעיר לדורות נכנסו מנחות תחת החטאות, ותודות בעיר תחת החטאות.

ועל פי זה יתבאר עוד דבר נפלא, מדוע תודה אחת נאכלת ואחת נשרפת, דהנה בקידוש המשכן בימי המילואים היו שני חטאות, אחת של אהרן ואחת של ישראל, כדכתיב (ויקרא ט, ב-ג) "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים קַח־לְךָ עֶגְלָ בֶן־בִּקְרָה לְחַטָּאת וְאַיִל לְעֹלָה תְּמִימִם וְהִקְרַב לְפָנָי ה': וְאַל־בְּגֵי יִשְׂרָאֵל תִּדְבַּר לְאֹמֶר קָחוּ שְׂעִיר־עִזִּים לְחַטָּאת וְעֶגְלָ וְכִבְשֵׁי בְּנֵי־שִׁנְיָה תְּמִימִם לְעֹלָה", ושל ישראל נאכלת ושל אהרן נשרפה, כדכתיב בפר של אהרן (שם, פסוק יא) "וְאֶת־הַבֶּשֶׂר וְאֶת־הָעוֹר שְׂרָף בְּאֵשׁ מִחוּץ לַמִּחֲנֶה", לפיכך גם לדורות, שנכנסה תודה תחת חטאת, אחת נאכלת ואחת נשרפת, אלא שהנביא היה אומר איזה לאכול ואיזה לשרוף, ולא מעיקר הדין.

⁹ ועל פי זה מבאר המשך חכמה שיטת רבינו חננאל שהביא הרשב"א בשבועות (טו, א), וז"ל "שתי תודות במקום מילואים, כן כתב רבינו חננאל ז"ל וכן כתב ר"י הלוי ז"ל. ואני תמיה, והלא במילואים לא היה חמץ, שכל המנחות באות מצה חוץ מחמץ שבתודה ושתי הלחם, ואם כן תמיה, איך העמיד חמץ שבתודה, וצריך לי עיון" עכ"ל. הנה הבין הרשב"א, דרבינו חננאל מפרש, שכשם שהיה בימי המילואים מנחות עם החטאות כן תעשו לדורות, והקשה הרשב"א איך מביאים תודה חמץ נגד מנחות הבאות מצה, אבל לפי המבואר לא קשיא מידי, דאין כונת רבינו חננאל שלמדו לעשות תודה מהמנחות, אלא נכנסו תודה תחת החטאת.

⁸ תוכן דבריו כאן, לבאר מנלן לחז"ל שקידוש העזרה בשירי מנחה וקידוש העיר בתודה, דגרסינן (שבועות טו, א) "אמר רמי בר חמא אין העזרה מתקדשת אלא בשירי מנחה, מאי טעמא כירושלים, מה ירושלים דבר הנאכל בה ויוצא ממנה נפסל, אף עזרה דבר הנאכל בה והיוצא ממנה נפסל" ופרש"י וז"ל: בשירי מנחה - בחלות של שירי מנחה הנאכלת לכהנים, והאי קידוש דנחמיה ועזרא בקידוש העיר כתיב, אבל עזרה שהוסיפו עליה, מקיפים אותה בשירי מנחה: במנחה - כתיב (ויקרא ו) בחצר אהל מועד יאכלוה, ואם יצאה לחוץ נפסלה, ותודה ולחמה נאכלין בכל העיר, ואם יצאו חוץ לחומה נפסלין, הלכך ירושלים נתקדשה בלחמי תודה שנאכלין בה, ואם יצאו ממנה נפסלין, ועזרה נתקדשה בשירי מנחה שנאכלין בה, ואם יצאו ממנה נפסלין" עכ"ל.

והשתא יש לדקדק, כיון שקידוש העזרה והעיר לדורות ילפינן מקידוש המשכן, הרי המשכן נתקדש על ידי חטאות של ישראל ואהרן כהן, כדכתיב בויקרא פרק ט בפרשת שמיני, אם כן מדוע לדורות מקדשים במנחות. ומיישב על פי המבואר ביומא (ב, א) ששבע ימים לפני יום הכיפורים היו מפרישין כהן גדול מביתו ללשכת פרהדרין, ואמר רבי יוחנן (ש) דילפינן לה מדכתיב בימי המילואים (ויקרא ח, לד) "כַּאֲשֶׁר עָשָׂה בְּיוֹם הַגֹּהַז צִוְּהָ ה' לַעֲשׂוֹת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם" לכפר היינו יום הכיפורים, ולהלן (יומא ד' א) תניא דהיו מזיזין על כהן גדול בכל יום מי חטאת להטהר מספק טומאת מת, ואמר רבי יוחנן דאף מה שמזיזין שבעה ימים על כהן גדול לפני יום הכיפורים בכל יום מי חטאת, ילפינן ממה שהיו מזיזין על הכהנים בימי המילואים בכל יום, ומפרש רבי יוחנן, דאף על פי שבימי המילואים היו מזיזין עליהם דם וכאן מים, מכל מקום, כיון שאין חטאת באה נדבה ואי אפשר להזות דם, היו מזיזין מים, ונכנסו מים תחת דם.

משך חכמה

פרשת תרומה, פסקא א-ז

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"ב, גליון מס' תעב טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

שפיר דבירושלמי (יומא) פרק בא לו (ז, ג) אמר אורים כו' ותומים שהן מתמין דבריהם, שבעת שהיו ישראל תמימין היו מכונין להם הדרך, שכן מצאנו שפָּדוּ להם בגבע בנימין, אמר ר' יודא, חס ושלוש לא פָּדוּ להם כו', שבראשונה אמר עלה ולא אמר נתתיו כו', הרי דלתנא דחוזר כמו גזירת נביא, אם כן למה צריך אורים ותומים, ור' יהודה לטעמו דאינו חוזר, לכן צריך אורים ותומים, ודו"ק.

[ג]

לקדש העזרה והעיר צריך דבר שאינו יכול להתבטל, ולכן לא מספיק נביא, וצריך גם אורים ותומים.

ועל פי יתבאר כפתור בפרח מחלוקת התנאים המובא לעיל, שנחלקו ת"ק ורבי יהודה בירושלמי סנהדרין (ג, א), אם צריך אורים ותומים בקידוש העזרה והעיר, דרבי סובר שצריך, והוא הולך לשיטתו שכבר נתבאר שהטעם שצריך אורים ותומים כי גזירת נביא מתבטלת, והנה בירושלמי יומא (ז, ג) נחלקו התנאים האם אורים ותומים יכולים לבדות כאשר ישראל אינם נוהגים כשורה, דתנא קמא סובר שיכולים להבדות ולכן בפלגש בגבעה עלו ונפלו בשני הפעמים, ורבי יהודה סובר שלא זו הסיבה, אלא ששאלו רק אם לעלות ולא שאלו אם ננצח. דז"ל הירושלמי (יומא ז, ג) "ולמה נקרא שמם אורים, שהן מאירין לישראל, ותומים שהן מתימין לפניהם את הדרך, שבעת שהיו ישראל תמימין היו מכוונין להן את הדרך, שכן מצאנו שבידו להן בגבע בנימין, א"ר יהודה ח"ו לא בידו להם בגבע בנימין, שבראשונה אמר עלה ולא אמר נתתיו, ובשנייה אמר עלה ואמר נתתיו" ע"כ.

הנה רבי יהודה בירושלמי סנהדרין (א, ג) לשיטתו בירושלמי יומא (ז, ג), שאורים ותומים גזרתם אינה חוזרת, לפיכך סובר שנביא לא מספיק וצריך אורים ותומים, אבל תנא קמא בסנהדרים סובר שגזרת אורים ותומים יכולה להתבטל, לפיכך אין צריך לקדש באורים ותומים כשיש נביא, שאין אורים ותומים עדיפים על נביא. ולהלן יבאר איך קידש עזרה העזרה והעיר ללא אורים ותומים, לשיטת רבי יהודה.

טו, א) דתודות ממילואים ילפינו, כוונתו משמיני דמילואים, והרשב"א לא פירש בדבריו כן, ותמה עליו יעויין שם.

[ה]

ודע¹⁰, דאמרו דבעי נביא ואורים ותומים, ובירושלמי (סנהדרין א, ג) תני תמן, אם יש נביא אורים ותומים למה אני צריך, אשכח, תני ר' יהודה אומר צריך אורים ותומים. נראה דטעמו משום דאמרו בפרק בא לו ביומא דף עב דאף על פי שגזירת נביא חוזרת, גזירת אורים ותומים אינה חוזרת, ולכן היה צריך אורים ותומים שלא יהיה חוזר, ודומיא דמשפט וקידשתו לעולם, ודו"ק. ואתי

¹⁰ כבר ביארנו שתוכן דבריו לבאר שנבואת משה כאורים ותומים, ומביא דנחלקו התנאים בירושלמי סנהדרין (א, ג) אם צריך לקדש גם באורים ותומים, או מספיק נביא. דתנא קמא אמר שאין צריך אורים ותומים כיון שיש נביא, ורבי יהודה אמר שכן צריך אורים ותומים, ולא מפרש הטעם. ומבאר המשך חכמה על פי הא דאיתא ביומא (עג, ב) וז"ל הגמרא "אף על פי שגזירת נביא חוזרת, גזירת אורים ותומים אינה חוזרת, שנאמר במשפט האורים, למה נקרא שמן אורים ותומים, אורים שמאירין את דבריהן, תומים שמשלימין את דבריהן, ואם תאמר בגבעת בנימין מפני מה לא השלימו, הם שלא ביחנו, אם לנצח אם להנצח, ובאחרונה שביחנו, הסכימו, שנאמר ופינחס בן אלעזר בן אהרן עמד לפניו בימים ההם לאמר האוסף עוד לצאת למלחמה עם בני בנימין אחי אם אחדל, ויאמר ה' עלו כי מחר אתננו בידך" ופרש"י: גזירת נביא חוזרת - כגון של יונה בן אמיתי: שנאמר במשפט - כדן, שאינו חוזר: שמאירין את דבריהם - מפרשים את דבריהן: משלימין את דבריהן - כדאמרן: אין גזירתן חוזרת: לא השלימו - שאמרו עליהן בשני ימים הראשונים עלו אליו ונפלו: הם שלא ביחנו - אורים ותומים לא פירשו להם בשני ימים הראשונים עלו והצליחו אלא עלו אליו אם לנצח אם להנצח: באחרונה - פירשו להם כי מחר אתננו בידך". עכ"ל רש"י. [פירוש, בפגלש בגבעה (שופטים פרק כ) שאלו באורים ותומים אם להלחם בבנימין, ואמרו להם עלו, ונפלו לפניהם בחרב, וכן בפעם השניה, אבל בפעם השלישית ענו להם עלו והצליחו, לכן אין זה חלילה שאינם אומרים אמת, שלא אמרו להם עלו והצליחו, אלא עלו סתם. ועל פי זה מבואר מדוע צריך גם אורים ותומים, כי גזירת נביא חוזרת ושל אורים ותומים לא, לפיכך כדי

משך חכמה

פרשת תרומה, פסקא א-ז

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"ב, גליון מס' תעב טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

צריך אורים ותומים לקידוש המשכן, דנבואת משה הוא כמו אורים ותומים, ודו"ק כי הוא ענין נפלא בסייעתא דשמיא.

[ז]

ושם בירושלמי¹³ (סנהדרין א, ג) אחר זה, אמר רבי אבהו, איתפלגין ר' יוחנן וריש לקיש, חד אמר בונין ואחרי כן מקדשין,

אורים ותומים, ומתריץ, שכל מלחמותיו היו של מצוה, ובשל מצוה לא היה מצוה לצאת על פי אורים ותומים, אבל מכל מקום היו נוהגים לשאול באורים ותומים, ומשה לא שאל, כיון שנבואותיו הם בהלחלט, ואינו צריך אורים ותומים.

¹³ עכשו חוזר המשך חכמה לבאר, לרבי יהודה שסובר שאין מקדשים בעתיד רק באורים ותומים, איך קידש עזרא העזרה והעיר, ומביא ישוב לזה בירושלמי. דז"ל הירושלמי (סנהדרין א, ג) "אתפלגון רבי יוחנן וריש לקיש, חד אמר בונין ואחר כך מקדשין, וחרנה אמר מקדשין ואחר כך בונין. מאן דמר בונין ואחר כך מקדשין אין רואין את המחיצות כילו הן עולות". ופירש בקרבן העדה וז"ל "אר"א איתפלגון כו'. כלומר ואי קשיא לן בית שני איך קידשו, תריץ, דהנך שני ברייתות פליגי בפלוגתא דרבי יוחנן וריש לקיש, וכדמסיק מאן דאמר באחת מכל אלו, סובר קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא קידשה לעתיד לבא, ואיצטרך עזרא לקדשה, וכיון דלא היו שם אורים ותומים צריך להיות באחת מכל אלו קדושה, ומאן דאמר בכל אלו, סובר קדושה ראשונה קדשה לשעתה ולעתיד לבא, ולא הוצרך עזרא לקדשה אלא לזכר בעלמא: בונין. כימי עזרא היו בונין תחלה המקדש ואח"כ היו מקדשין אותו, דאם הקדישו תחלה למקום בית המקדש, היה נזונים עיניהם מן ההיכל, ש"מ דסובר קדושה ראשונה קידשה לשעתו ולא קידשה לעתיד: מקדשין ואח"כ בונין. שהרי היה המקום מקודש בלאו קדושתן, דקדושה הראשונה קידשה לעתיד, וע"כ לומר שהיו עושין קלעים להיכל הלכך היו יכולין לקדש תחלה ולבנות אח"כ: אין רואין את המחיצות כאלו הן עולות. כלומר אין רואין מחיצות הבית אפי' בחרבנן כאלו הן עומדות דקדושה הראשונה בטלה" עכ"ל.

אלא שקשה עוד לשמך חכמה, מדוע מקשה הירושלמי לעיל רק איך קידש עזרא והרי אין אורים ותומים, ולא מקשה הירושלמי למאן דאמר דהיה צריך קידוש אף על פי שלא צריך אורים ותומים, אבל צריך מלך, ומיישב דנחמיה היה במקום מלך, כמו שפירשו הקדמונים על הפסוק (זכריה ט, ט) דכתיב "גילי מאד בתציון הריעי בת ירושלים הגה מלפך יבוא לך צדיק ונושע הוא

ונראה¹¹ לדעתי דמעלת משה שנתנבא בזה הדבר (ספרי במדבר מטות, קנג), שדבריו אינם יכולים להתבטל, וזה מנצחיות התורה, וגם גזירתו אינו חוזר, לכן כשיצאו למלחמה לא נמלכו באורים ותומים, ויעויין סנהדרין טז, א¹² בזה [וכל מלחמותיו של מצוה], ולכן נאמר בשל תורה זה הדבר, וכשהיה משה לא היה

¹¹ כאן בא המשך לבאר את הנקודה העיקרית בכל דבריו, דהנה לעיל הביא המשך חכמה את דברי התוס' שכתבו שמה רבינו ע"ה לא קידש באורים ותומים, כיון שעוד לא היה אהרן קדוש בכהונה, ואף על פי שדחה המשך חכמה ראייתם, מכל מקום, בעיקר הדבר מודה המשך חכמה לדבריהם שמה רבינו לא קידש העזרה על פי אורים ותומים. [ונראה לי, שטעם המשך חכמה הוא, מפני שלא כתוב בחומש בקידוש המשכן ששאל באורים ותומים, להפך, מפורש בכתוב שקידש המשכן על פי ה' ולא כתוב על פי אורים ותומים]

אם כן צריך ליישב קושיית התוס', מדוע לדורות צריך אורים ותומים, והרי קידוש העזרה והעיר ילפינן מדכתיב "וכן תעשו", והרי בקידוש המשכן לא היה אורים ותומים, ומחדש המשך חכמה על פי יסוד דבריו לעיל, שצריך אורים ותומים שגזרותיו אינם בטלות, אם כן יתיישב הכל ממש ככפתור ופרח, דהנה אמרו בספרי (במדבר מטות, קנג) "זה הדבר, מגיד שכשם שנתנבא משה בכה אמר (שמות יא ד) כך נתנבאו הנביאים בכה אמר, ומוסיף עליהם משה, שנאמר בו זה הדבר" ע"כ. וצריך ביאור בזה. ומבאר המשך חכמה, דלשון "זה הדבר", מורה שנבואתו אינה בטלה והיא נצחית, דלא כשאר הנביאים שנבואתם לרעה יכולה להתבטל, אבל משה רבינו כל נבואותיו אינן בטלות שהוא מוסר התורה הנצחית, לפניו לא היה כמוהו ואחריו לא יהיה כמוהו, לכן מעלתו היא כאורים ותומים שדבריהם מוחלטים, לכן כל זמן שיצאו למלחמה על פי משה רבינו, כגון מלחמת עוג וסיחון לא כתוב בתורה ששאלו באורים ותומים, שנבואתו היא כאורים ותומים, ולכן כשקידש משה רבינו ע"ה את המשכן לא היה צריך אורים ותומים, כי נבואתו כאורים ותומים, ולכן לעתיד "וכן תעשו" באורים ותומים, ולא מספיק נביא, כי שאר הנביאים אין נבואתם מוחלטת, וכדי שיהיה דומה לנבואת משה רבינו ע"ה צריך אורים ותומים.

¹² רצונו לומר, דאיתא בסנהדרין שגזרת הכתוב היא לצאת למלחמה על פי אורים ותומים, אם כן מדוע משה רבינו לא יצא על פי אורים ותומים, שאף על פי שהיה כאורים ותומים, אבל גזירת הכתוב לצאת למלחמה על פי

משך חכמה

פרשת תרומה, פסקא א-ז

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"ב, גליון מס' תעב טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

לעולם, אבל ממלך לא קשה ליה, דנחמיה היה במקום מלך, וכמו שפירשו הקדמונים עליו (זכריה ט, ט) מלכך יבוא לך, ודלא כשיטת אבא שאול (ירושלמי, סנהדרין ג, א) דנחמיה לא היה מלך, ודו"ק¹⁴.

פירוש הקרבנות כו', מאן דאמר כו' כולו הן עולות. פירוש, שהמחיצות עולות אף על פי שנחרבו, דקדושת המחיצות לא בטלה, והיינו, דאי בעי אורים ותומים, הלא בימי עזרא לא היה אורים ותומים, ורק לזכר בעלמא עביד, וקדושת המחיצות היו

נצחיות התורה, ולא היתה בטלה כלל. וכיון שקידוש המשכן היה על פי נבואת משה רבינו ע"ה שאינה בטלה, לכן לדורות, אין לקדש העזרה והעיר על פי נביא שגזרתו בטלה, אלא מקדשין על פי אורים ותומים שגזרתם אינה בטלה, כשם שנתקדש המשכן על פי נבואת משה, שהיתה נצחית ולא היתה בטלה.

ענין ר'קב על-חמור ועל-עיר כן-אתנות" ופירש האבן עזרא וז"ל "והמפרשים התחלקו בה, יש אומרים כי זה המלך הוא משיח בן דוד וי"א משיח בן יוסף ורבי משה הכהן אומר כי הוא נחמיה התרשתא וכתוב בעזרא עליו מלך ביהודה" עכ"ל. ושיטת הקדמונים היא דלא כאבא שאול המובא לאחר הסוגיא הנ"ל, וסובר שקידוש עזרא היה בלא מלך ובלא אורים ותומים.¹⁴ תמצית דבריו: אף על פי שנבואת נביא לטובה אינה מתבטלת, מכל מקום, נבואת נביא לרעה יכולה להתבטל [אם יחזרו בתשובה]. אבל נבואת משה רבינו ע"ה היתה נצחית, שזה הוא